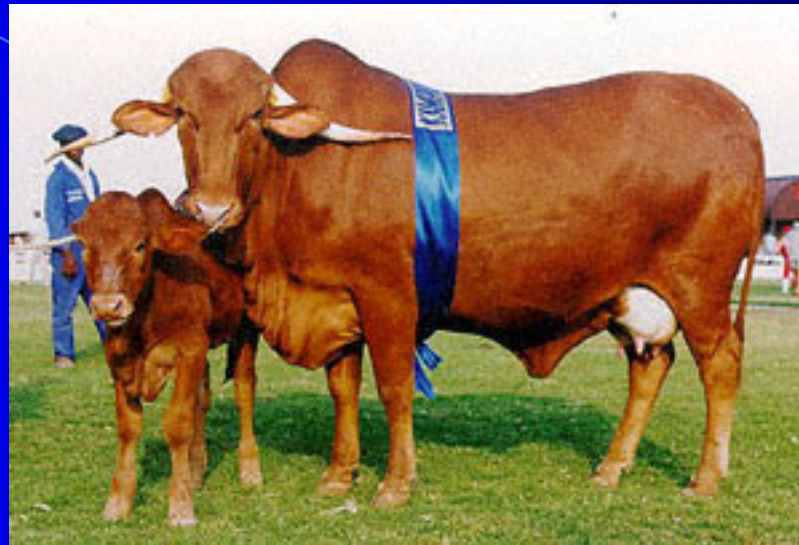

Alimentarne indigestije

prof. dr. sc. Zdravko Žvorc

Pojam

- *samostalna oboljenja koja prvobitno potječu od predželudaca, pa se u njima pretežno odvijaju, bilo u njihovoj stijenci ili u njihovom sadržaju*

Vrste indigestija

Greške u hranidbi od značenja za razvoj bolesti predželudaca

1. škodljiva hrana i voda

2. pogrešno hranjenje i napajanje

3. nepravilna ishrana

ŠKODLJIVA HRANA I VODA

- 1. hrana koja sadrži vlastite štetne tvari (otrovno bilje, sastojci krmnog raslinstva – nitriti, nitrati);*
- 2. hrana koja sadrži štetne primjese nebiološkog podrijetla (umjetna gnojiva, konzervansi, sredstva za suzbijanje štetočina),*
- 3. pokvarena hrana (sijeno, silaža, zrnje; rjeđe trop, kom, melasa).*

1.1. SIJENO

- probava celuloze + vrenje
lakoprobavljivih ugljikohidrata +
vezanje dušičastih spojeva

"flora sijena" = podloga za razvoj mikroorganizama $\Rightarrow$ povećanje sposobnosti buraga za iskorištavanjem bjelančevina, nebjelančevinastih dušičastih spojeva i lakoprobavljivih ugljikohidrata

- Flora koncentrata

- Flora sijena

a) loše sijeno

b) pljesnjivo sijeno – siromašno hranjivim tvarima + toksini = hipotonija buraga

c) zagađeno zemljom i balegom – gnjilenje i trulenje u buragu
(silaza, koncentrat – češće)

1.2. S I L A Ź A

- energetske tvari, bjelančevine, vitamini

pH $\Rightarrow$ 5,8 – 6,2

a) pH 7,5 – 8,5 $\Rightarrow$ trulenje u buragu

b) pljesnjiva silaža $\Rightarrow$ zastoj sadržaja u buragu, nadam s dorzalno odvojenim plinom

c) pokvarena silaža $\Rightarrow$ pjenušavo vrenje

d) pH 4-5 (pripremana s mineralnim kiselinama $\Rightarrow$ kisela mokraća, indigestija)

1.3. ZRNJE ŽITARICA

- škrob, bjelančevine
"flora koncentrata" = kiseli razgradni
produkti

a) prokljalo zrnje $\Rightarrow$ kisel
indigestija $\Rightarrow$ pododermatitis
(pH ispod 5 – histamin,
tijamin – raž, ječam)

b) zrnje zagađeno prašinom,
mehanički oštećeno zrno, loše
uskladišteno, užeženo $\Rightarrow$ alkalozna,
trulenje

c) gnojenje dušičastim gnojivima i spremanje nedozrelog zrna $\Rightarrow$ ometanje iskorištavanja nitrata koji se u obilnim obrocima reduciraju u nitrite $\Rightarrow$

intoksikacija

1.4. DRUGA KRMIVA

- a) gnjila repa, krumpir, tvornički produkti vrenja $\Rightarrow$ alkalozna, trulenje

- b) raskvašena stočna repa, rezanci šećerne repe, pivarski trop $\Rightarrow$ pjenušavo vrenje

1.5. ZAGAĐENA VODA

- truljenje u buragu; poremetnje u metabolizmu visoko proizvodnih krava

POGREŠNO HRANJENJE I NAPAJANJE

1. POGREŠNO SASTAVLJEN OBROK

odnos $\Rightarrow$ bjelančevine : lakoprobavljivi
ugljikohidrati

$\Rightarrow$ koncentrirana : voluminozna hrana

1.1. bjelančevine > lakoprobavljivi
ugljikohidrati (šećer, škrob)

alkaloza buraga + trulenje
(bujanje Coli sp. i Proteus)

* hrana bogata dušičastim
spojevima, ureja

1.2 .bjelančevine < lakoprobavljivi
ugljikohidrati
acidoza buraga – obilje mliječne
kiseline

* šećerna repa, repini rezanci,
prekrupa zrnja žitarica (kukuruz),
kukuruz, krumpir, trop, melasa,
kruh

1.3. zelene leguminoze, trop, kom, slad, klice (vlažno ili uvelo + preobilno napajanje) => pjenušavo vrenje

* djetelina, lucerna, grahorice

1.4. pomankanje surove vlaknine ⇒
acidoza, atonija, recidivirajući
nadam, začep knjižavca –
livadno sijeno

1.5. preobilje grube, drvenaste i teško probavljive hrane $\Rightarrow$ kronično prenatrpanje i dilatacija buraga s umjerenim nadmom s dorzalno odvojenim plinom, opstipacija knjižavca, trulenje

* slama, sječka, kukuruzovina, suha trava

2. NEPRIKLADNO PRIPREMLJENA HRANA

2.1. mljeveno sijeno ili djetelina $\Rightarrow$
atonija s nadmom, začep (ako nema
dovoljno vode)

2.2. sjeckano voluminozno krmivo $\Rightarrow$
začep

2.3. peletirana hrana $\Rightarrow$ acidoza,
parakeratoza (junad u tovu)

2.4. vlaga $\Rightarrow$ pjenušavo vrenje

2.5. toplina $\Rightarrow$ prevruće (pivarski trop) $\Rightarrow$ upala sluznice buraga i kapure

$\Rightarrow$ hladno, smrznuto (silaža) $\Rightarrow$ upala probavne sluznice

3. PRENAGLA PROMJENA HRANE (najčešći uzrok indigestija)

3.1. prejedanje (CH) $\Rightarrow$ acidoza $\Rightarrow$
proljevi, intoksikacija, koma
(bjelančevine) $\Rightarrow$ alkalozna $\Rightarrow$
pareza, tetanija, koma (proljeće)

3.2. odbijanje (telad)

- prelaz s prirodnog mlijeka na mliječne nadomjestke $\Rightarrow$ alkalozna, abomasitis, crijevne infekcije; indigestije s nadmom

- prijelaz s mlijeka na voluminoznu hranu $\Rightarrow$ začep sirišta, atonija predželudaca, alkalozna ili acidoza, parakeratoza

2 – 3 tjedana prve kontrakcije buraga

6. tjedan – probava priličnih količina
biljne hrane

8. tjedan – redovita i tipična
motorika predželudaca

- $\text{tov koncentratom} \Rightarrow \text{acidoza}$

4. NERACIONALNA OPSKRBA VODOM

- manjak vode $\Rightarrow$ opstipacija knjižavca
(odrasla goveda)
 $\Rightarrow$ nadam, povraćanje,
proljev
(junad u tovu)
- višak vode $\Rightarrow$ pjenušavo vrenje

NEPRAVILNA ISHRANA

1. *PREJEDANJE (preobilna ishrana)*

- lakomost – junad u tovu, krave muzare
(zima – proljeće)
- acidoza, pjenušavo vrenje – akutni tok

2. *NEDOSTATNA ISHRANA*

2.1. nestašica bjelančevina, ugljikohidrata i minerala (zimski prehrana lošim sijenom $\Rightarrow$ **hipotonija buraga** $\Rightarrow$ kronično prenatrpanje i dilatacija buraga s recidivirajućim nadmom, opstipacija knjižavca

2.2. manje vrijedna silaža ⇒ **ketoza**
(krave muzare – aktivacija
vlastitih energetskih tvari

**OPĆA SIMPTOMATOLOGIJA I
DIJAGNOSTIKA BOLESTI
PREDŽELUDACA**

1. KLINIČKA PRETRAGA PREDŽELUDACA

- 1.1. Anamneza i nacional
- 1.2. Opća pretraga
- 1.3. Posebna pretraga predželudaca i sirišta
- 1.4. Dopunske pretrage

2. LABORATORIJSKE PRETRAGE

- 2.1. Pretraga buragova sadržaja
- 2.2. Pretraga krvi
- 2.3. Pretraga mokraće

1.1. NACIONAL

– dob, spol, pasmina

1.2. ANAMNEZA

- a) anamneza ambijenta
- b) kolektivna anamneza
- c) individualna anamneza

1.3. OPĆA PRETRAGA

a) **habitus**

- ukočeni stav i pogrbljena leđa (torakalna kifoza)
- mršavost
- senzorij (potištenost, uzbuđenost)
- ponašanje (stenjanje, količni nemir)

**b) temperatura, bilo, disanje,
ruminacije**

c) vidljive sluznice

d) limfni čvorovi)

1.4. POSEBNA PRETRAGA PREDŽELUDACA

a) trbuh

(oblik, veličina, napetost, osjetljivost)

Burag

- 80% zapremnine želuca
- 1/7 težine životinje otpada na sadržaj buraga i kapure
- reticulorumen

b) pretraga buraga

- inspekcija
- palpacija – dlanom, šakom
- perkusija
- auskultacija – primarni fiziološki šum – 5 min/9-12 kontrakcija

c) pretraga kature

- perkusija (5, 6, 7 međurebreni prostor – sternum – lijevo)
- auskultacija – kontrakcije svakih 40 – 60 sek
- utvrđivanje boli
  - probe na strano tijelo
  - endometaloskopija

d) pretraga knjižavca

- palpacija (endoruminalna)
- perkusija
- auskultacija – kontrakcija svakih 50-60 sek

1.5. DOPUNSKE PRETRAGE PREDŽELUDACA

- a) utvrđivanje boli u području predželudaca
- b) endometaloskopija
- c) rektalna pretraga – napetost, punjenost, konsistencija
- d) endoruminalna pretraga - dijagnostička laparo-ruminotomija

- sadržaj buraga

- količina i konsistencija, boja, miris, raspored slojeva, usitnjenost, sastav

- buragova stijenka

- izvana i iznutra

- endoruminalna palpacija

- burag – dno (strani predmeti, talog);
knjižavac, sirište, slezena, kardija,
jednjakov žlijeb

- kapura – sačasta građa, tekući sadržaj, strana
tijela, debljina i pomičnost stijenke (upala,
abscesi)

- knjižavac – 2/3, veličina, konsistencija

2. LABORATORIJSKE PRETRAGE

2.1. PRETRAGA BURAGOVA SADRŽAJA

- dijagnosticiranje alimentarnih indigestija => dijetetsko-terapijske mjere, profilaksa

- Neumann-ova gumena sonda +
Jannetova brizgaljka

- Tygesen-ova metalna sonda s metalnom glavom za usisavanje tekućeg sadržaja (Sørensen i Shambye)

- ujutro, 100 ml opodeldok bočica;
sobna temperatura (20-24°C)
nekoliko sati; nakon 9-12 sati
mijenja se aktivnost buragova
sadržaja

- + 4°C/24 sata

- ukloniti slinu (alkalična)

2.1.1. miris – aromatičan

2.1.2. pH – indikator papir (6,2 – 7,2)

2.1.3. sedimentacija buragova sadržaja
– 30 minuta

- boja – sivo/maslinasto zelena do smeđezelena
- konsistencija (viskoznost)
- sastav – raslojavanje (sediment => buragovo jezerce => surova vlaknina => plin)

2.1.4. gustoća, sastav i vitalnost mikropopulacije

a) **nativni preparat**

– gustoća, tip, vitalnost infuzorija

b) tipovi mikroflore – dijagnostičko i prognostičko značenje

- Gram - => celulitički (streptokoki, bacili) i saharolitički
- Gram + => amilolitički (Streptococcus bovis, Lactobacilli)
- Lugol => kvasnice

Mikropopulacija buraga

- Mikroflora
  1. Bakterije
  2. gljivice
- Mikrofauna
  3. Praživi (infuzorije pretežno)
- Prosječan burag krave ima zapremninu od 160 l, u kojima ima milijardu mikroba

Burag

- Esencijalne ak
- Vitamini
- Sinteza
kolina, penicilina, drugi atb.
- Octena, propionska,
maslačna 60:20:15
- Biljne bjelančevine, i drugi
N spojevi (amonijak, urea)-
bakterijske bjelančevine

Burag-bakterije

- Ukupni broj ovisi o vrsti hrane
- Hrana bogata škrobom pogoduje rast broja bakterija, dok silaža smanjuje njihov broj

Burag-bakterije

- Celulolitičke bakterije
  - ❖ štapčaste
  - ❖ okrugle
- Amilolitičke bakterije
- Protelitičke bakterije
- Lipolitičke bakterije

Burag-gljivice

- Kvasnice
  - sinteza ak
  - vitamini b kompleksa
  - potrošači kisika

Burag-praživci

- Ciliata (Infusoria)
  1. Holotricha
  2. Oligotricha
- Flagelata
- 2 vrste ameba buraga

Uvjeti buraga za mikropopulaciju

1. Stalno mješanje supstrata kontrakcijama stijenke predželudaca (žvakanje, regurgitiranje, te ponovno žvakanje)
2. Optimalna koncentracija H iona-alkalična slina
3. Anaerobni uvjeti-mikrobi
4. Postojana temperatura-procesi vrenja u buragu

2.1.5. dopunske pretrage buragova sadržaja

- a) specifična težina – 1010-1020
- b) probavljivost celuloze
- c) proba vrenja glukoze, odnosno
tvorbe plina
- d) proba reakcije nitrita
proba redukcije metilenskog modrila

2.2. PRETRAGA KRVI

- upalni/neupalni procesi
- albumini/globulini u serumu
(alimentarna/traumatska indigestija)

2.3. PRETRAGA MOKRAĆE

3. OPĆI SIMPTOMI INDIGESTIJE I NJIHOVO DIJAGNOSTIČKO ZNAČENJE

sindrom indigestije => zastoj funkcije
jednog ili više organa koji sudjeluju u
probavi (u početku indigestija jednog
predželuca no ubrzo postaje opća za
čitav želučani sustav)

3.1. POREMETNJE APETITA, PREŽIVANJA I PODRIGIVANJA

3.1.1. A P E T I T

- ponuditi uobičajenu hranu; zanimanje za hranu, živahnost pokreta pri uzimanju hrane, brzina žvakanja, vrijeme potrebno da se pojede obrok

- bolesti usta i zuba, jezika; strani okoliš, uzbuđenje, gonjenje, umor

- **primarna inapetenca** – loša hrana (gnjila, pljesnjiva, užežena, smrznuta, onečišćena), bolest predželudaca
- **sekundarna inapetenca** – druge bolesti, akutno infekcijsko-toksičko stanje, poremećeno opće stanje

a) nagli i potpuni gubitak apetita –
akutni tok bolesti (akutna acidoza,
akutni nadam, upala kapure,
potrbušnice)

b) promjenjiv apetit – kronični tok
bolesti različitog podrijetla
(traumatska upala kapure, kronična
upala kapure i potrbušnice,

c) izbirljivost – nedostatna ishrana,
bolesti metabolizma

d) protuprirodni apetit – lizavost,
alotriofagija

3.1.2. PREŽIVANJE

- I - rejeciranje sadržaja iz prednjeg dijela predželudaca u usta
- II - žvakanje sadržaja + miješanje sa slinom

III - gutanje prežvakanog sadržaja

- 50 – 70 žvakaja/ trajanje žvakaja po preživku 40 – 60 sek
- 6-8/ 24 sata; 30-60 min

- a) bolesti probavnog sustava –
predželuci, sirište, crijeva
- b) bolesti jetre, maternice, vimena

c) bolesi mozga, neka otrovanja,
živčani simptomi, ketoza (preživanje
praznim ustima + slinjenje,
mljackanje, škripanje zubima)

3.1.3. PODRIGIVANJE

- fiziološki, refleksni čin kojim se predželuci oslobađaju plinova koji nastaju pri vrenju u buragu a skupljaju se ispod kupole dorzalne buragove vreće

- - odraslo govedo 600 litara plina/24
- sata

- 1 sat/do 30 ruktusa (kontrakcija stjenke buraga : ruktus = 2 : 1)
- izostanak podrigivanja: stenoza ili opstrukcija jednjaka, akutno prenatrpanje buraga, pjenušavo vrenje

3.2. POVRAĆANJE

- nije pravo, refleksno izbacivanje sadržaja predželudaca na usta i nos (5-20 l)
- pokvarena hrana, nekrotični ruminitis,
- čirovi ili abscesi u jednjaku ili buragu,
- povrede jednjaka ili predželudaca, živčane
- bolesti, otrovanja

3.3. HIPOTONIJA PREDŽELUDACA

- smanjena ili obustavljena motorička i biokemijska aktivnost predželudaca što nastaje kao simptom:

a) primarne bolezni predželudaca

- primarne alimentarne indigestije
- traumatska indigestija
- stenoza želuca zbog oštećenja n. vagusa
- eventracija kapture

b) nedostatna ishrana

- gladovanje
- nestašica minerala i oligoelemenata
- bolesti metabolizma – ketoza

c) bolesti drugih organa i opća oboljenja organizma

- opći adaptacijski sindrom

zastoj sadržaja ⇒ poremetnje probavnih i sintetskih procesa (probava bjelančevina; sinteza aminokiselina i vitamina) ⇒ nedostatna opskrba organizma hranjivim i biokatalitičkim djelatnim tvarima (pad muznosti, smanjena sadržina masti u mlijeku, sklonost ketozi)

⇒ smanjen transport indigesta ⇒
smanjena kiselost buragova sadržaja
(osim acidoze) ⇒ smanjen broj
fizioloških mikroorganizama ⇒
truljenje buragova sadržaja

- hipo i atonija predželudaca

- sadržaj buraga nije raslojen već
izmješšan, konzistencija rjeđa i gušća

3.4. NADAM BURAGA

- sindrom koji se javlja kod različitih bolesti predželudaca i nekih drugih organa

a) pjenušavo vrenje

b) s dorzalno odvojenim plinom

c) kronični recidivirajući nadam

a+b = akutni nadam

- gubitak apetita + nepreživavanje
- pogrbljeni stav, ispružena glava i vrat
- plah pogled i nemir
- povećani obujam trbuha
- količni nemir
- učestalo blati i mokri
- znojenje, stenjanje
- disanje kostalno, kraće i pliće
- bilo frekventno

c = polaganije, postupno

- kronična upala kapure i potrbušnice
- stenoza želuca
- kronični ruminitis
- trulenje
- hipotonija zbog loše hrane

dorzalno odvojeni plin

3.5. RUMINOTOKSEMIJA

- intoksikacija buraga i organizma različitim produktima alimentarnog ili bakterijskog podrijetla što nastaju i resorbiraju se u buragu
- poremećeni fiziološki odnos između
- hrane i mikroorganizama odnosno
- njihovih toksina

a) histamin i drugi biogeni amini

- **egzogeni** – kod abnormalnog vrenja (histamin, tiramin) truljenja (putrescin – mlada trava, djetelina, pokvarena silaža)
- **endogeni** – razgradni produkti što trajno nastaju u organizmu (histaminaza tkiva i inhibitori histamina (Ca, Mg, adrenalin); smrznuta hrana, ledena voda)

b) amonijak

- preobilje bjelančevina, ureje i drugih
- bjelančevinastih dodataka u obroku uz relativnu nestašicu lakoprobavljivih ugljikohidrata i surove vlaknine ⇒ resorpcija amonijaka ⇒ atonija buraga ⇒ alkalozna (jetra, bubrezi) ⇒ intoksikacija (živčani simptomi, kolaps)

c) bakterijski toksini

saprofiti: - *E. coli*, *Cl. Perfringens*

E. coli pH < 7 $\Rightarrow$ razgradnja

ugljikohidrata $\Rightarrow$ kiseline pH 7,5 – 8,5 $\Rightarrow$

probava bjelančevina $\Rightarrow$ dušićni spojevi
(alkalični) $\Rightarrow$ tetanija $\Rightarrow$ koma (toksini se
proizvode kod visokih pH vrijednosti)

Cl. perfringens – alkalni pH $\Rightarrow$ žestokni
toksini

KLINIČKI SINDROM RUMINOTOKSEMIJE

- živčane poremetnje

akutno (acidoza): potištenost, ukočenost, nemir, koluta očima, škripi zubima, žvače praznim ustima i slini, muče i riče, podrhtavanje mišića (lopatice i slabina), nesigurnost u hodu, teturanje, koma

kronično (alkaloza, trulenje): simptomi blaže naravi – tetanija, pareze

- **srce, krvotok, kapilarni sustav**

sluznice vjeđa zažarene, cijanotične ili lividne (ovisno o stadiju intoksikacije), episkleralna injekcija izražena, B-100-140; D-ubrzano ili i nije promjenjeno (kod acidoze usporeno) $\Rightarrow$ kolaps $\Rightarrow$ smrt

- **jetra, bubrezi**

albuminurija, bilirubinemija, glikozurija, ketonurija, epitel bubrega ili mokraćnog mjehura u talogu mokraće; pH kiseo ili lužnat, manje mokraće veće specifične težine

- **komplikacije**

ulcerozni ruminitis, miokarditis, pobačaj,
prerani porođaj, zastoje posteljice,
kronična upala papčanog korijuma s
izuvanjem

3.6. PROMJENE U KOLIČINI I KAKVOĆI EKSKREMENATA

- 10-20 puta/dan/30-35 kg ekskremenata
- 24 sata nakon obroka (oko 5%),
maksimum nakon 3-4 dana (80%), a
završi tek za 12-13 dana

a) koprostaza

- zastoj sadržaja u predželucima, rjeđe i u sirištu zbog hipotonije predželudaca, prenatrpanja buraga, upale kapure i potrbušnice, začepa knjižavca, promjena položaja crijeva (ileus)

- **blaži oblik** – manji broj defekacija i manja količina ekskremenata (zgusnuti, čvršći, tamni, sluz)
- **teži oblik** (tamna, pastozna, neugodna, sluz) opstipacija knjižavca, ileus zbog torzije ili dislokacije sirišta ili promjene u položaju crijeva

b) učestalo defeciranje – količni nemir (akutni nadam buraga)

c) proljev – sirište i crijeva, ruminitis, ruminotoksemija

d) melena – crijeva, sirište (dislokacija, čir, leukoza)

4. OSNOVE LIJEČENJA INDIGESTIJA

1. UKLONITI UZROK INDIGESTIJE

- a) promjena hrane – livadno sijeno
- b) post – do 24 sata
- c) ruminotomija – teške indigestije
akutnog ili perakutnog toka
(prenatrpanje, pjenušavo vrenje)

- isprazniti potpuno buragov sadržaj => isprati mlakom vodom + 1-2 vedra lanene sluzi + 2-3 rukoveta dobrog sijena + 3-5 litara svježeg buragova sadržaja
  - opstipacija knjižavca
  - traumatska indigestija

2. USPOSTAVITI TEMELJNE UVJETE HOMEOSTAZE BURAGOVA SADRŽAJA

- umanjiti prekomjernu kiselost ili lužnatost buragova sadržaja

a) kiselost

p/o alkalne mineralne soli (Ca karbonat, Na bikarbonat, Mg oksid ili karbonat)

200-250 g/nekoliko litara vode sondom

1-24- 48 sati

kontrola pH buragova sadržaja

mineralne smjese – Digestan, Rumeton, Bykodigest (forte ili antacid)

a) lužnatost (alkaloza, truljenje u buragu)

60-80 g mliječne kiseline/ 8-10 l vode ili
sluzi lanenog sjemena (sondom) +
lakoprobavljivi ugljikohidrati – 200-400
g/dan – melasa, rezanci šećerne repe

- lakši oblici – 50 g Na propionat, laktat ili acetat/2 puta dnevno/nekoliko dana
- askorbinska kiselina 50 g

3. SUZBITI ABNORMALNU FLORU I OBNOVITI FIZIOLOŠKU MIKROFLORU

a) acidoza

- oksitetraciklin 5-10 g/10-20 l vodom
sondom + masiranje buraga => ponoviti
za 6-12 sati

b) alkalozna (E. coli, Proteus)

- streptomycin 6-10 g/nekoliko litara vode
sondom 2-3-5 dana

c) pjenušavo vrenje

- profilaktičko značenje antibiotika
zbog sporog djelovanja

- penicilin p/o

**d) obnavljanje fiziološke
mikropopulacije**

- prijenos buragova sadržaja

- sonda + Jannetova brizgaljka – 200 ml
- Sørensen i Schambye
- sadržaj zaklanog goveda (20°C/8-12 sati)

- primjena kvasca – potiče probavnu funkciju predželudaca, iskorištavanje hrane i apetit; žive kvasnice promptno iskorištavaju višak mliječne kiseline u buragu
  - kisela indigestija – 500-1000 g svježeg kvasca u 10-15 l vode/dan

- stimulansi – hranjive smjese odnosno podloge za rast mikropopulacije buraga

4. SUZBITI INTOKSIKACIJU (BURAGA I ORGANIZMA) I UBLAŽITI NJENE POSLJEDICE

- glukoza u fiziološkoj otopini NaCl (5-10% glukoza; 0,9% NaCl) infuzija kap po kap/3-5 l/dan + B1 (+C kod acidoze)

- Ca + Mg i/v ili i/m (Ca boroglukonat)
=> ublažavanje sklonosti grčevima,
tetaniji

- antihistaminici – veće doze i/m (rjeđe i/v) uzastopno (kiselo vrenje, truljenje ili pjenušavo vrenje)

- kortikosteroidi – kortizon, prednizolon, deksametazon
- analeptici i kardijaci – kofein, pentavet

5. SIMPTOMATSKO LIJEČENJE INDIGESTIJA

1. SUZBIJANJE NADMA BURAGA

- ispuštanje plina iz buraga – sondom
- lijekovi – od male koristi
- troakiranje buraga – infekcija rane, emfizem potkožja, upale potrbušnice

2. HIPOTONIJA BURAGA

- liječenje prvobitnog oboljenja
  - 3 – 5 l svježeg buragova sadržaja
  - Na propionat 100 g

5. PROFILAKSA INDIGESTIJA

1. RACIONALNA HRANIDBA I DRŽANJE ŽIVOTINJA

- uravnotežen odnos bjelančevina, lakoprobavljivih ugljikohidrata i celuloze
- surova vlaknina – do 25% obroka (krave muzare)

- balast – 12-14 kg dnevno (odraslo govedo)
- promjena hrane – oprezno i postupno (odbijanje teladi, junad u tov, krave muzare)

2. SUSTAVNA KONTROLA PROBAVNIH FUNKCIJA PREDŽELUDACA

- apetit i preživljanje; kvaliteta ekskremenata; kontrakcije buragove stijenke; konsistencija buragova sadržaja; pH

3. MEDIKAMENTOZNA PROFILAKSA

- mineralne puferske smjese; stimulansi za burag; svježi kvasac ili buragov sadržaj